

Szanowni Państwo,

w 2020 r. mija pięć lat od utworzenia Narodowego Instytutu Samorządu Terytorialnego. Corocznie ponad 70% polskich samorządów uzyskuje wsparcie ze stron NIST co stanowi najlepszą rekomendację, że Narodowy Instytut Samorządu Terytorialnego dobrze wpisuje się w krajobraz Polski samorządowej. Codziennie, od pięciu lat realizujemy zadania na rzecz harmonijnego rozwoju samorządu i doskonalenia standardów jego działania. Prowadzimy badania i analizy w zakresie funkcjonowania jst. Z opracowanych przez NIST kilkudziesięciu badań, ekspertyz i opinii korzystają na co dzień nie tylko jednostki samorządu terytorialnego ale również instytucje centralne. W naszych szkoleniach, seminariach oraz konferencjach uczestniczyło dotychczas ponad 73 tysięcy polskich samorządowców. W latach 2016 - 2020 blisko 13 500 pracowników z 1290 jednostek skorzystało z dedykowanej platformy e-learningowej w ramach służby przygotowawczej.

W tym szczególnie trudnym dla wszystkim 2020 roku NIST działa aktywnie i elastycznie dostosując oferowane wsparcie z wykorzystaniem Internetu uwzględniając tematykę doskonalenia funkcjonowania samorządów w formule pracy zdalnej. Cieszy nas wzrost kompetencji pracowników samorządowych korzystających z naszego zaplecza eksperckiego. Zaufanie, jakim obdarzyli nas polscy samorządowcy wynika przede wszystkim z dbałości o wysoki poziom merytoryczny świadczonych usług.

Pierwsze półrocze 2020 r. zdominowały szkolenia on-line związane z przygotowaniem jst do wykonywania zadań w sytuacji zagrożenia epidemiologicznego. W czasach pandemii przed samorządami stanęły nowe wyzwania, które znalazły odzwierciedlenie w tematyce realizowanych szkoleń:

„Zasady liczenia terminów administracyjnych w czasie trwania epidemii”, „Działalność rad i sejmików w okresie zagrożenia wirusem Covid-19”, „Selektywna zbiórka odpadów komunalnych w gminie, kontrola obowiązków jej realizacji oraz wytyczne w sprawie postępowania z odpadami wytwarzanymi w czasie epidemii koronawirusa”, „Świadczenie usług elektronicznych przez jednostki samorządu terytorialnego w czasie Covid-19 i nie tylko”, „Udzielanie i realizacja zamówień publicznych w świetle rozwiązań Tarczy Antykryzysowej”, „Postępowanie administracyjne w okresie epidemii”.

W kolejnych miesiącach oferta Instytutu wzbogaciła się o zagadnienia poświęcone bieżącemu funkcjonowaniu samorządu m.in. „Jednostki samorządu terytorialnego w postępowaniu sądowo-administracyjnym”, „Związanie ofertą a wybór oferty najkorzystniejszej ze szczególnym uwzględnieniem przepisów nowego Prawa zamówień publicznych”, „Prawne podstawy postępowania z dokumentacją - wybrane zagadnienia dla jst”, „Aktualne problemy związane z planowaniem przestrzennym na szczeblu gminnym”, „Pełnomocnik w postępowaniu administracyjnym”, „Tworzenie projektów aktów normatywnych na szczeblu jednostek samorządu terytorialnego”, „Kwestie formalno-prawne w świetle Ustawy z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (Dz.U. 2019 poz. 848) w zakresie zgodności z wytycznymi WCAG 2.1.”, „Status prawny inwestora w prawie budowlanym”, „VAT w jednostkach samorządu terytorialnego”, „Pracownicze Plany Kapitałowe w jednostkach samorządowych”, „Prawo spółek handlowych w działalności jednostek samorządu terytorialnego”, „Prawo autorskie w działalności jednostek samorządu terytorialnego”. Ponad 1200 osób skorzystało z filmów szko-

leniowo-informacyjnych umieszczonych na kanale NIST na YouTube.

W bieżącym roku rozbudowana została oferta kursów dostępnych na platformie szkoleniowej. „Ponowne wykorzystanie informacji sektora publicznego w praktyce jednostek samorządu terytorialnego”, „Postępowanie z dokumentacją w jednostkach samorządu terytorialnego” oraz „Kluczowe zagadnienia nowej ustawy Prawo zamówień publicznych z perspektywy działalności jednostek samorządu terytorialnego” to nowa problematyka, która cieszy się rosnącym zainteresowaniem urzędników. Realne wsparcie dla jednostek samorządu terytorialnego stanowiła prowadzona przez Narodowy Instytut Samorządu Terytorialnego e-platforma umożliwiająca odbycie służby przygotowawczej dla nowo zatrudnionych pracowników administracji samorządowej, z której od początku 2020 r. skorzystało blisko 2400 urzędników z ponad 630 jst. Ogółem ze wsparcia NIST w bieżącym roku skorzystało 36 158 osób.

dr Iwona Wieczorek
Dyrektor Narodowego Instytutu
Samorządu Terytorialnego

Partnerstwo publiczno-prywatne – rekomendacje na dobry początek

Prof. dr hab. Maciej Perkowski¹
Kierownik Katedry Prawa Międzynarodowego Publicznego i Europejskiego Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku

Partnerstwo międzysektorowe jako slogan w ostatnich latach na dobre zadomowiło się w polskiej debacie publicznej i praktyce społeczno-gospodarczej. Przywoływane bywa zwykle w odniesieniu do rozwoju i współpracy lokalnej, regionalnej, krajowej czy nawet międzynarodowej. Przyczynił się tu zapewne transgraniczny przepływ doświadczeń przedmiotowych².

Najbardziej sformalizowana, a przez to względnie bezpieczna politycznie, wydawała się formuła partnerstwa publiczno-prywatnego³. Od niej też rozpoczęto implementację europejskich standardów współpracy międzysektorowej, a regulacja ustawowa i wykonawcza pojawiły się zaraz po wejściu Polski do Unii Europejskiej (począwszy od pierwszego roku po akcesji)⁴. Nie oznacza to, że przed wejściem Polski do Unii nie występowały relacje międzysektorowe o znamionach partnerstwa. Pewne formy współpracy sektora publicznego (w tym również jednostek samorządu terytorialnego) z sektorem prywatnym (przedsiębiorcami) pojawiły się już po zmianach ustrojowych w 1989 roku. Podmioty sektora publicznego podejmowały współpracę z sektorem prywatnym, w celu wspólnej realizacji określonego celu oraz na zasadach określonych w umowach cywilno-prawnych, na zasadzie swobody zawierania umów z art. 353 Kodeksu cywilnego. Współpraca ta nie była jednak długofalowa, lecz raczej *ad hoc*, na ogół przyjmująca formę najprostszych umów zlecenia lub umów o dzieło, na podstawie których podmiot publiczny angażował pojedynczą osobę do wykonania określonego dzieła lub usługi. Z drugiej strony pojawiały się przedsięwzięcia polegające na współpracy międzysektorowej przy realizacji większych inwestycji np.: budowy/modernizacji/remontów infrastruktury drogowej,

sieciowej i budowlanej, usług oczyszczania, transportowych, czy dostaw materiałów biurowych, sprzętu komputerowego i oprogramowania⁵.

W praktyce miała miejsce niejako polaryzacja skali niegdyśszej współpracy międzysektorowej, gdyż pomiędzy liczną grupą przejawów „drobnego współdziałania”, a odpowiednio znaczącym zbiorem „przedsięwzięć dużych” zaznaczała się niemalże próżnia. Stanowiło to duże wyzwanie dla ustawodawcy, który szukając sposobu wyjścia z impasu w końcu doszedł do wniosku, że problemem jest brak precyzyjnej regulacji. Rzeczywiście – przed uregulowaniem partnerstwa publiczno-prywatnego strony dowolnie (aczkolwiek w granicach obowiązującego prawa) określały cel, zakres i czas obowiązywania umowy. Wszystkie zaś formy współpracy międzysektorowej opierały się na przepisach zawartych w kodeksie cywilnym zgodnie ze wspomnianą zasadą swobody zawierania umów. Pojawienie się ustawy i aktów wykonawczych regulujących PPP zdawało się przesuwac akcent z cywilnoprawnej swobody zawierania umów na rzecz sformatowanej współpracy publiczno-prywatnej. Stało się jednak coś zaskakującego – regulacja nieprzyjęła się w praktyce, a oba sektory (publiczny i prywatny) przyjmując dopuszczalność działania w zakresie nieuregulowanym w ustawie – korzystały wciąż z zasady swobody zawierania umów zawartej w Kodeksie cywilnym. Wyrażałem wówczas opinię, że zamiast ustawowo formatować PPP – należało postawić na jego promocję i upowszechnienie jako rodzaju tzw. „umowy nienazwanej”, a w przypadku powodzenia i rzeczywistej introdukcji

1 Prof. dr hab. Maciej Perkowski Polski prawnik, profesor nauk prawnych, Kierownik Katedry Prawa Międzynarodowego Publicznego i Europejskiego na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku. Jest autorem, współautorem bądź redaktorem blisko 200 publikacji, w kraju i za granicą. Realizował zagraniczne staże naukowo badawcze, wykłady gościnne, kwerendy biblioteczne, wizyty studyjne i kwerendy (w tym kilkakrotnie w instytucjach UE i Europejskim Instytucie Uniwersyteckim we Florencji). Uczestniczył w około 100 krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych (w większości z referatami). Współpracował ekspercko z administracją rządową, samorządową i sektorem prywatnym w zakresie problematyki prawa międzynarodowego i prawa UE. Jako kierownik, koordynator, doradca i trener uczestniczył w realizacji projektów finansowanych z programów międzynarodowych (głównie UE) i krajowych.

2 Patrz: M. Perkowski & others, Public-private

partnership. Cross-border flow of experience, ed by M. Perkowski, Suwałki 2005. Por.: J. Łukomska-Szarek, M. Włóka, Partnerstwo publiczno-prywatne w procesie rozwoju samorządów lokalnych, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego” nr 804, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 67, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, s. 823–836.

3 Pisałem o tym przed laty, m.in. w: M. Perkowski, Partnerstwo publiczno-prywatne, [w:] Księga pamiątkowa z okazji 40-lecia pracy naukowej Prof. Stanisława Prutisa, Białystok 2012.

4 Pierwsza regulacja partnerstwa publiczno-prywatnego została zawarta w Ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym (Dz. U. 2006r. nr 169, poz. 1420).

5 Przykładem takiego przedsięwzięcia jest spółka joint venture, utworzona w 1992 r. przez Gdańsk i francuską grupę Saur. W ramach tej współpracy, Miasto Gdańsk powierzyło – na 30 lat prowadzenie systemu wod-kan specjalnie utworzonej spółce – Saur Neptun Gdańsk Polska S.A. Patrz też: <https://www.rp.pl/Wywiady/307089940-Guy-Fournier-prezes-Saur-Neptun-Gdansk-Licza-sie-mieszkanicy-i-uslugi.html>

na grunt praktyki – wprowadzić stosowne uszczegółowienie do Kodeksu cywilnego⁶. Inaczej postanowił działac ustawodawca, który trzymając się wariantu regulacyjnego dokonał na przełomie lat 2008-2009 nowelizacji ustawy o partnerstwie publiczno-prywatnym⁷. Rekonstrukcji towarzyszyły nadzieje władz państwowych i środowisk biznesowych na urzeczywistnienie partnerstwa międzysektorowego w Polsce. Realia nie nastrajały niestety optymizmem w tym względzie. Przyczyn niepowodzeń upatrywano znów w nieadekwatnym prawie.

(...) Mając na względzie zarówno sytuację krajową, jak i międzynarodową – rząd opracował projekt zmian i ostatecznie, kulminując proces prawodawczy, w dniu 7 sierpnia 2018 r. Prezydent RP podpisał *Ustawę z dnia 5 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o partnerstwie publiczno-prywatnym oraz niektórych innych ustaw*⁸. W uzasadnieniu projektodawcy podkreślali, że ustawa jest wynikiem zapowiedzia-

nego w *Strategii na rzecz odpowiedzialnego rozwoju* przeglądu prawa w dziedzinie partnerstwa publiczno-prywatnego i jest jednym z elementów *Polityki rządu w zakresie rozwoju partnerstwa publiczno-prywatnego*, a ustawa nie kończy prac nad otoczeniem prawnym PPP, które będzie monitorowane i konstruktywnie doskonalone⁹. Podkreślono, że projekt współtworzyli praktycy, przedstawiciele organów administracji rządowej, zrzeszeń jednostek samorządu terytorialnego, przedsiębiorców, instytucji finansowych oraz świata nauki. W konsekwencji wyznaczono ustawie jako cel – poprawę otoczenia prawnego partnerstwa publiczno-prywatnego w Polsce. Przeprowadzone zmiany przepisów dążyły do rozwiązań, które – z poszanowaniem istotnych interesów publicznych – umożliwią efektywne przygotowanie i realizację projektów PPP. Słusznie podkreślono, że przepisy ustawowe nie powinny ograniczać stosowania tych modeli PPP, które sprawdzają się w realizacji inwestycji prywatnych i umożliwić stosowanie rozwiązań znanych z praktyki międzynarodowej, tym samym przyczyniając się do podniesienia atrakcyjności rynku PPP w Polsce¹⁰. Docenienia wymaga zwłaszcza zharmonizowanie treści ustawy PPP i ustawy z 22 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy – Prawo zamówień publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 1020) oraz nowej ustawy z dnia 21 października 2016 r. o umowie koncesji na roboty budowlane lub usługi (Dz. U. 1920), których rozwiązania zwiększały elastyczność sektora publicznego w kontraktowaniu¹¹.

Dokonane zmiany przepisów można ująć zbiorczo w obszary dotyczące:

- 1) procedur wyboru partnera prywatnego,
- 2) partnerstwa publiczno-prywatnego w formie spółki,
- 3) wykonywania umowy o partnerstwie publiczno-prywatnym,
- 4) zadań organu właściwego w sprawach partnerstwa publiczno-prywatnego,
- 5) innych zmian w ustawie PPP,
- 6) zmian w innych ustawach,
- 7) rozwiązań przejściowych i wejścia w życie projektowanej ustawy.

Przyjęte zmiany przynosić zaczęły wymierne efekty (...)

Opracowanie stanowi fragment ekspertyzy nt. *Partnerstwo publiczno-prywatne – rekomendacje na dobry początek* dostępnej na stronie internetowej NIST <https://www.nist.gov.pl/ekspertyzy-i-opracowania,1.html>

6 Analogicznie, jak w przypadku leasingu. Poгляд uformowany w moich opracowaniach: Efektywność ochrony środowiska a partnerstwo publiczno-prywatne w Unii Europejskiej, „Prawo i Środowisko” 2004, nr 3; Między panem, wójtem i... NGOs. Partnerstwo publiczno-prywatne w warunkach Unii Europejskiej, „Administracja Publiczna. Studia krajowe i międzynarodowe, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Administracji Publicznej w Białymstoku” 2004, nr 2; Partnerstwo publiczno-prywatne w pytaniach i odpowiedziach, w: „Administracja Publiczna. Studia krajowe i międzynarodowe, Zeszyty Naukowe WSAP w Białymstoku” 2006, nr 1, s. 87 i n., Formowanie publiczno-prywatnego partnerstwa w Polsce. Prawowe aspekty, w: Rol miast i samouprawienia dla miast i samouprawienia dla miast, ried. M. Perkowski, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Administracji Publicznej im Stanisława Staszica w Białymstoku, Białystok 2006, s. 179 i n.; Partnerstwo publiczno-prywatne w ujęciu międzynarodowym. Natura koncepcji oraz Partnerstwo publiczno-prywatne w ujęciu strategicznym, w: Partnerstwo publiczno-prywatne. Zagadnienia teorii i praktyki, pod red. M. Perkowskiego, Białystok 2007.

7 Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym (Dz.U.2020.0.711 t.j.).

8 Ustawa z dnia 5 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o partnerstwie publiczno-prywatnym oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2018 poz. 1693. Czytaj więcej na Prawo.pl: <https://www.prawo.pl/samorząd/zmiany-w-ustawie-o-ppp,295126.html>.

9 Patr: <http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=2333>.

10 Tamże.

11 Ponadto zmienionych zostało 14 ustaw z różnych gałęzi prawa: 1) ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 716, 1579 i 1923), 2) ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2016 r. poz. 3032 i 2048 i z 2017 r. poz. 60), 3) ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. 2016 r. poz. 18882), 4) ustawa z dnia 27 października 1994 r. o autostradach płatnych oraz o Krajowym Funduszu Drogowym (Dz. U. z 2015 r. poz. 641, z późn. zm. 3), 5) ustawa z dnia

13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2016 r. poz. 2504), 1) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2016 r. poz. 1920, 1948 i 2255 oraz Dz. U. z 2017 r. poz. 191. 2) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2016 r. poz. 1926, 1933 i 1948, z 2017 r. poz. 60. 3) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2015 r., 901, z 2016 r. poz. 615, 770, 1020, 1250, 1920, 1948 i 2260. 4) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2016 r. poz. 1020, 1250 i 1920. Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy PPP... 2017.0.03.03 4 6) ustawa z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej (Dz. U. z 2016 r. poz. 573, 960, 1920 i 2260), 7) ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2016 r. poz. 2147 i 2260), 8) ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2016 r. poz. 543, z późn. zm.5) 9) ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 21646), 10) ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 930 z późn. zm.7)), 11) ustawa z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 168, z późn. zm.8)), 12) ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2016 r. poz. 1842, z późn. zm. 9), 13) ustawa z dnia 29 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. 2013 r. 2016 r. poz. 1870, z późn. zm.10)), 14) ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1440, z późn. zm.1)).

Konferencje NIST

W 2020 r. Narodowy Instytut Samorządu Terytorialnego zorganizował 6 konferencji.

W formule tradycyjnej:

- **„Rady Seniorów jako element wzmocnienia dialogu z lokalnym samorządem” - 27.01.2020 r., Łódź**

Celem konferencji było podkreślenie znaczenia rad seniorów oraz zmieniających się potrzeb i oczekiwań seniorów wobec władz państwowych i samorządowych. Wydarzenie stanowiło okazję do wymiany doświadczeń w obszarze współdziałania rad seniorów z jednostkami samorządu terytorialnego z województwa łódzkiego. Przedstawiciel Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej przedstawił programy rządowe wsparcia dla seniorów natomiast reprezentant Regionalnego Centrum Polityki Społecznej przybliżył program polityki senioralnej województwa łódzkiego.

- **„Z tradycją w przyszłość - budowanie tożsamości w oparciu o lokalne dziedzictwo” - 12.02.2020 r., Uniejów**

Współorganizatorem konferencji było Biuro Programu „Niepodległa”. Celem wydarzenia było omówienie zagadnień dotyczących budowania tożsamości i rozwoju regionalnego w oparciu o lokalne dziedzictwo. Pierwsza sesja poświęcona została rozwojowi regionalnemu, druga zaś źródłom finansowania rozwoju w oparciu o środki Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Narodowego Instytutu Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, Biura Programu „Niepodległa”, Agencji Rozwoju i Modernizacji Rolnictwa.

- **„Możliwości rozwoju jednostek samorządu terytorialnego” - 24.02.2020 r., Łódź**

Współorganizatorem konferencji było Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji. Wydarzenie zostało objęte patronatem honorowym Prezesa Rady Mini-

strów Mateusza Morawieckiego. Otwarcia łódzkiej konferencji dokonali Piotr Gliński, Wiceprezes Rady Ministrów, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Przewodniczący Komitetu ds. Pożytku Publicznego i Paweł Szefernaker, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji. Zamiarem organizatorów było, aby konferencja w tej formule odbyła się w każdym z województw i stała się forum wymiany doświadczeń pomiędzy samorządami a stroną rządową. Przygotowana tematyka poszczególnych sesji obejmowała zagadnienia niezwykle istotne w codziennej działalności samorządów. W czasie konferencji przedstawiciele jst mogli w punktach konsultacyjnych zapoznać się z ofertą kierowaną do samorządów ze strony Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego, Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, Banku Gospodarstwa Krajowego oraz Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej S.A.

- **„Możliwości rozwoju jednostek samorządu terytorialnego” - 05.03.2020 r., Lublin**

Współorganizatorem konferencji było Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji. Wydarzenie zostało objęte patronatem honorowym Prezesa Rady Ministrów Mateusza Morawieckiego. W imieniu Pana Pawła Szefernakera - Sekretarza Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji, konferencję w Lublinie otworzył Pan Lech Sprawka - Wojewoda Lubelski. W dalszej kolejności głos zabrał Artur Soboń - Sekretarz Stanu w Ministerstwie Aktywów Państwowych, Pełnomocnik Rządu do Spraw Instrumentów Finansowania Rozwoju Gospodarczego Państwa oraz Pan Zdzisław Szwed - Członek Zarządu Województwa Lubelskiego. Sesje tematyczne poświęcone zostały m.in. rozwojowi jednostek sa-

morządu terytorialnego w oparciu o środki UE, obszarom wsparcia jst w zakresie infrastruktury drogowej i komunikacji publicznej oraz możliwościom finansowania działań jst z zakresu ochrony środowiska. Do dyspozycji samorządowców przygotowano punkty konsultacyjne m.in. Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego, Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie oraz Banku Gospodarstwa Krajowego.

Odbyły się także dwie konferencje on-line:

- **„Szkoly i placówki oświatowe w obliczu wybranych sytuacji kryzysowych. Wyzwania i zadania” - 5.11.2020 r.**

Współorganizatorem konferencji był Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Zgierzu. Celem konferencji było zaprezentowanie możliwych wariantów działania w sytuacji różnych zdarzeń kryzysowych w jednostkach oświatowych, metodologii zarządzania ryzykiem oraz budowania planów reagowania kryzysowego/strategii antykryzysowej.

- **„Rozwój gospodarki niskoemisyjnej w gminach jako instrument zarządzania jakością powietrza” - 17.11.2020 r.**

Wydarzenie zrealizowane zostało dzięki dofinansowaniu z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi. Konferencja stanowiła okazję do wymiany doświadczeń, uzyskania informacji m.in. na temat możliwości pozyskiwania przez jednostki samorządu terytorialnego z województwa łódzkiego środków na rozwój gospodarki niskoemisyjnej. Ważny elementem wydarzenia stanowił panel dyskusyjny z udziałem władarzy reprezentujący wybrane samorządy.